

Titel: Aarsager til Tall-Lotteriernes Forvisning af alle Riger og Lande.

Citation: "Aarsager til Tall-Lotteriernes Forvisning af alle Riger og Lande.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 9*, N. Møller, 1771, s. 1.
Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_009-shoot-workid1_009_012.pdf (tilgået 06. december 2022)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 9

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

Aarsager til Tall-Lotteriernes Forviisning af

alle Riger og Lande.

Kiøbenhavn,

Trykt og findes tilkiøbs hos Nicolaus Møller, Kongl. Hof-Bogtrykker.

1771.

2
3

Lotterier ere nyttige i en Stat, i Henseende til, at de bringe mere Penge i Circulation end ellers, hvilke Penge gemeenligen alene destineres til en eller anden nyttig Anstalt. Den Velhavende og Veltænkende sætter da ind for at fremme det Almindeliges Beste; den Gierrige for at forøge sin Rigdom; den Vellystige i Forhaabning af Vinding, for des længere at kunde continuere sin Levemaade, og den af Middelstanden tager Deel i Lotterier, for derved at kommer i

4

bedre Omstændigheder, saa at der ved Lotterier gives Leilighed ei alene at befordre det Almindeliges Beste, men endog at den Gierriges, den Vellystiges og den af Middelstanden deres Ønsker alle kan blive opfylte.

Men ligesaa stor Nytte som der kan blive tilveiebragt ved Lotterier, saa stor Skade og Ulempe kan des formedelst og blive foraarsaget, naar som Lotterier ere af saadan Indretning, at Almuen i Stæderne og paa Landet, kan tillige tage Deel udi samme. De selvsamme Passioner som findes hos Bemidlede og Folk af Middelstanden, findes og hos Soldaten, Matrosen, Haandverkernes Svenne og Dreng, Bønderne, deres Tieneste-Folk, ja endog hos Svine-Hyrden. Og da disse Folk ikkuns have liden Fortieneste, og ei mere end det de til det usle Livs Ophold behøve, saa burde vel ingen Lotterier være til, hvorudi

5

disse Folk kunde tage Deel, eftersom Matrosen, naar han var bleven af med en Deel af sine Penge og Maanedes Kost, samt Soldaten med sin Lønning og Brød, ville blive nødt til, at søge deres Underholdning, fra Maaned eller Uge til anden, paa en strafværdig Maade. Mange Haandverks Svenne og Dreng skulle stille deres Mestere ved de ringeste Verktøier og Materialier, som ellers havde blevet urørte, alene for at faae en otte Skilling eller en Mark til at sætte i Lotteriet, og Bondestanden, hvoraf den største Deel staaer til Restance i Skatte-Bøgerne, skulle uformerket faae Smag paa Lotterier, og i Steden for derved at komme ud af Gielden, komme i Restance hos deres Tieneste-Folk tillige, hvorved disse da ei alene kunde komme til at miste deres Løn, og ved selv at indsætte i deslige smaae Lotterier, tabe det lidet de kunde have samlet sig, for dermed at tiltræde en Gaard efter en anden,

6

saaledes som Brug er paa Landet, og hvem veed om ikke Svine-Hyrden, ved at sætte ind i Lotterier, kunde faae det Indfald, at sælge en Soe, for at kiøbe sig et Par Strømper og Skoe; Allermest vilde jeg beklage dem af Almuen, som havde Kone og Børn; Udi, hvilken elendig Tilstand ville ikke disse fattige Mennesker komme! ei at tale om, hvad Skade og Uleiligheder et Rige kan blive tilføiet, ved det at deslige Folkes Børn ville voxte op som Fæe, uden anden Opdragelse end den, at see deres Forældre leve i bestandig Uenighed og Strid, der

alene ville reise sig af den Fortvivlelse, at have tabt i Lotteriet det de skulle have levet af. De ville forbande den der havde indført Lotterierne iblant dem, og dog ei lade af med at indsætte, fordi det allerede var bleven dem en Vane.

De beste Lotterier synes altsaa at være saadanne, hvorudi den fattige Almue

7

ei kan tage Deel. Lad dem blive ved, ei at kiende nogen anden Vei til deres Omstændigheders Forbedring, end Vindskibelighed og Stræbsomhed, og naar et Lotterie udi øvrigt skulle kunne kaldes for god, og alene være til det Almindeliges Beste, da bør det, uden ringeste Modsigelse, være indrettet saaledes, at Publicum kan see hvor meget det har sammenskudt; samt at hele Indskuddet, paa det som anvendes til et eller andet Brug nær, bliver den til Deling igien ved Trækningen. Alle andre Indretninger af Lotterier, hvoraf den hele Indtægt ei tilforladeligen kan bringes i Erfaring, og ved hvis Indretninger, Maaden eller Mueligheden at vinde gjøres besværlig, ere af selvsamme Beskaffenhed som de saa kaldede Lykke-Potter og Taskenspillerier, hvilken hele Kram ved Kongelige allernaadigste Forordninger meget viiseligen for lang Tid siden ere blevne forbudne.

8

Forfatteren af tydeligere Forklaring paa Tall-Lotteriet, har ikke saa aldeles uret, naar han derudi ligner bestemte Udtræk og Amber ved et vel indrettet Lotteries anden Classe, Terner ved tredie, Qvaterner ved fjerde, og Qvaternen med Præmien ved femte Classe. Hvorledes ville disse ved Kongl. allernaadigst Forordning af 1753.

alene privilegerede Kiøbenhavnske Lotterier ikke have fornærmet os, dersom vi ei skulle

have kundet vinde i anden Classe de store Gevinster, med mindre vores Nummer og

havde været udkommen i første Classe; om

vi ei skulle kunde have faaet de største Gevinster udi tredie Classe, uden saa var at

vore Lotterie-Sedlers Nummere forhen allerede

havde været udkommet udi første og anden Classe, og saa videre. Jeg troer tilforladeligen, at Lotteriet paa saa Maade ei endnu skulle have udbetalt en eneste af de store Gevinster udi fjerde og femte Classe,

9

og maaskee ei heller ret mange Terner, omendskiønt vi havde gjort Indskud til alle fem Classer. Jeg kan des Aarsag ligeledes forestille mig, at der ei kan være nogen Regularitet i Tall-Lotteriets Decourt, uden alene naar man sætter otte, eller flere Skillinger ind, for at faae dem femtenfold igien, naar man er lykkelig, ved hvilken Spille-Maade da strax sexten to tredie pro Cento profiteres, hvad som vindes paa Amber, Terner og Qvaterner, er følgelig langt anseeligere, eftersom ingen fattig Ambe er at forvente, uden at to af mine fem Nummere kommer ud; Tre af fem for at faae en Terne, fire af fem for at faae en Qvaterne, og alle fem for at faae høieste Gevinst eller Præmien tillige med Qvaternen. Hvilken Lykke skal der da ikke til, for at forbedre sine Omstændigheder udi et Tall-Lotterie! og naar man af Sparsommelighed ei vil tage fem Nummere for at vinde en Ambe eller

10

Terne, saa er Hazarten ligesaa stor, som at sætte ind paa Den Maade for af vinde høieste Gevinst, hvor alene mine Nummere alle bør udkomme.

Efter saadanne Omstændigheder spørges: Om Tall-Lotteriets Indretning kan være behagelig? Om alle de Penge som en Entrepreneur modtager, kommer i Circulation igien, saaledes, at det almindelige Beste derved fremmes? Om den Veltænkende har Aarsag at tage Deel derudi? Om den Gierrige vil vove sine Penge i et Tall-Lotterie, da han nu seer, hvor stærk de saa kaldede muelige store Gevinster ere fortificerede, med Volde, Grave, Fod-Angler og Spanske-Ryttere? Om den Vellystige, naar han ligeledes bringer i Erfaring, at Amber alene kan være at forvente, vil holde det for Umagen værd at detachere nogle af sine Skillinger? Og endelig, om Middel-Standen kan have nogen Nytte af deslige

11

Lotterier? Dersom de der har Penge, og Fornuft, skulle ansee Tall-Lotteriet med Foragt, saa er der ingen anden Vei for Entrepreneureren for at betale hvad han har lovet, end at gjøre sig Umage for, at faae sit Lotterie bragt i Gang udi enhver Krog af Provincerne, og naar han paa denne Maade kunde blive sat i Stand til at svare alle og enhver, saa vil den fattige Almue til visse blive forarmet, og uimodsigelig være Kongens Casse

til langt større Skade end Fordelen kan være, naar det gaaer Entreprenuren tillige med Actionairerne vel. Det vil efter et eller to Aars Forløb blive Proprietairerne umuelig, at være Kongen ansvarlig til Jordebogs Afgifterne, Folke- og Familie-Skat, samt Extra-Skatten; Dersom de ville exequere hver gang Tiden er at betale, torde de maaskee ei være sikre for Overfald.

Hvad Ont der kan skee Kiøbstæderne, og især her i Staden, det vil Tiden lære. I

12

det ringeste maae Herskaberne være viste paa, at deres Huusholdning vil koste langt mere end forhen, med mindre de selv ville indkiøbe alt behøvende, selv lave Maden og varte dem op & c. & c. Jeg har allerede seet allehaande Folk, Soldater, Matroser, Dreng, Piger, og saadanne Mennesker, der har været klædt paa det uselste, gaae paa Gaden med Tall-Lotterie-Sedler i Hænderne, læse over paa de mange Nummere mere de have faaet for otte Skilling, og det i de allerdybeste Tanker.

Disse mine Tanker har jeg alene tilkiendegivet, for om muelig at foraarsage, at den fattige Almue, som ei bør kiende eller faae Smag paa Lotterier, derved ei skulle blive udsued, og bragt i en mere trængende Tilstand end den nu er udi, og alle og enhver i Kongens Riger og Lande, have i al Sandhed Aarsag at ønske, at med Tall-Lotteriets Colligering aldeles ophøres,

13

og at det derimod allernaadigst maatte behage Hans Kongelige Majestæt, ei at tollerere flere Lotterier end det allerede alene privilegerede Kongelige Kiøbenhavnske Lotterie, eftersom det derved alene kan skee, at det hele Fattiges Væsen, tilligemed det Kongel. stiftede fattige Børns Opfostrings-Huus paa Christianshavn, kan blive souteneret. Hvor betydelig en Sag det er, at haandthæve det Fattiges Væsen, kan vel ingen forestille sig, uden de som dermed i lang Tid have haft at bestille, og dersom nogen skulle kunde tvivle derpaa, da ønsker jeg ham som en retfærdig og velfortient Straf, at være Directeur ved det Fattiges Væsen. Naar der ere mange Lotterier til, da hindrer det ene Lotterie ikkuns det andet, saaledes som skeet er i forrige Tider, da Lotteriet til den tydske Kirkes Opbyggelse paa Christianshavn ei kunde faae den forønskede Fremgang, og Bygningen ei kunde blive ganske

14

fuldført, uden at falde den Kongelige Cassa til Last ved Taarnets Opsættelse.

Severins Arvinger kunde ingen Steds komme, Opfostrings-Huset tillige med det Fattiges Væsen hialp dem; Det saa kaldede Sorte Lotterie gik reent over Styr, og det Fattiges Væsen har forhen aldrig haft saa meget af ethvert af deres Lotterier, som det de nu nyde aarlig af Opfostrings-Huset, undtagen en eneste Gang, da Fordelen har været Tre Tusende Rigsdaler.

Da nu dette anførte er den rene Sandhed, og Erfaringen har viist, hvad et alene privilegeret Lotterie kan udrette, i Steden for at ved flere Lotterier ei en eneste Hensigt har kundet blive opnaaet, saa var det at ønske, at Entreprenuren med sine Reise-Commissarier maatte gaae hen hvor de vare komne fra, og lade dem nøie med Fordelen af en eller to Trækninger.

15

Intet kan foranledige nogen Lands-Herre at etablere et Lotto i sine Riger og Lande, fordi hans Naboe har ladet sig overtale dertil, dersom Lands-Herren kunde have været underrettet om, hvor skadelige saadanne Lotterier ere for deres Undersaatter. Man havde kundet forekomme Pengenes Udførsel til Fremmede, ved et Forbud, alene under To Hundrede Rigsdaler Straf for hver som offentlig eller hemmelig colligerede for fremmede Lotterier: og skulle saadan Mulkt alene blive Angiveren, være sig Rettens Betiente eller andre, til Deel, for at engagere dem til stedse at have et vaaget Øie paa alle fremmede Lotterier. Straffen synes at være vel haard, men naar Omstændighederne ere saaledes, at det kommer an paa et Riges Velfærd, da bør der straffes med Eftertryk.

16